

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo 10. in 25. vsacega meseca. Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 2 K, za pol leta 1 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 2 K 50 h, za Ameriko pa 3 K. — Dopise sprejema urednik, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Vabilo k naročbi.

Leto se bliža svojemu koncu. Časnikarji se ozirajo nazaj in naprej, povdarjajoč kako so spolnovali svojo nalogo in kako kanijo v bodoče vršiti svojo dolžnost. Naš list ima za seboj lepo starost 27 let, ki že sama svedoči, da je bil zvest buditelj in učitelj našega dobrega ljudstva, katero se je, slušajoč in izvršujoč njegove nauke, povzdignilo na višjo stopnjo narodnogospodarskega napredka. A če primerjamo našo Dolenjsko z drugimi slovenskimi pokrajinami, moramo vendarle priznati, da so one v novodobni organizaciji pred nami, in jih mi po Dolenjskem ne bomo še tako kmalo dohiteli. Naša zaostalost se more sicer razlagati po vsem zgodovinskem razvoju, a nikakor nas ne opravičuje, da bi samo tarnali ter roke križem držali; uprav ta okoliščina kliče dolenske rojake k podvojenemu delu.

Kdo bi hotel v sedanjih razmerah podcenjevati upliv tako dobrega kakor slabega časopisja? Ali se ni časništvo v preteklem polstoletju res pokazalo kot velevlast, ki je najbolj povzročilo novodobne pokrete? In kdo se je najbolj poprijel tega orožja? Ali ne nasprotniki katoliške cerkve in sploh krščanskega svetovnega naziranja? Uprav preplavili so svet s svojimi duševnimi proizvodi, polnimi verskih zmot in nravnih zablod. In katoličani so v svoji dobrodušnosti temu nasproti stali neoboroženi.

Katoliško časopisje stoji še zdaj daleč za liberalnim, socialističnim, brezverskim. Omenjamo samo našo Avstrijo. Statistika poroča, da je v nemškem jeziku pisanih protikršćanskih listov 360, dočim je katoliških le 90, t. j. ena četrtnina. Naročnikov imajo liberalni časniki 1,810.000, katoliški pa samo 466.000, t. j. spet približno eno četrtnino. — In med nami Slovenci je skoraj isto razmerje. Da se je liberalizem tako zajedel po naših mestih in trgih, temu je krivo hlastno in strastno čitanje protiverskih listov ne samo v tujih jezikih, ampak tudi v slovenščini. Se le ko so nasprotniki novodobne zmote jeli razširjati v materinščini, dosežali so vedno večje uspehe. Marsikateri sicer dober kristijan se je s čitanjem veri sovražnih listov dal preslepiti in jo v javnem življenju potegniti za nasprotniki. Tudi nam Slovencem velja, kar je pretekli mesec na katoliškem shodu v Dunajskem Novem Mestu povdarjal imeniten govornik rekoč: „Kar se imenuje krščansko, naj tudi krščansko živi; naj tudi krščansko deluje, naj krščansko nastopa, naj krščansko voli . . . . Zatorej ven iz katoliške družine ono časopisje, ki piše proti nam katoličanom in proti naši katoliški cerkvi, ki napada njene naredbe in služabnike, ki ovira našo edinost, ki se kakor zastrupljena pšica vsiljuje v naše vrste ter skuša s svojim strupom vse okužiti. To je po mojem menenju prav tako znak prepričanega katoličana, kakor življenje po cerkvenih postavah. Slabi zgleđi kvarijo dobro nra in slabi časopisi pokvarijo le prevečkrat drugače prav dobre katoličane. Proč torej s cerkvi sovražnim časopisom. S tem pa je v zvezi na drugi strani podpiranje, naročevanje in čitanje katoliškega časopisja . . .“

S temi besedami vabimo k naročbi našega lista, ki hoče tudi zanaprej delovati za krščansko prosveto našega ljudstva. V par desetletjih je tudi Dolenjska primerno pomnožila število slovenskega izobraženstva. Ali ne zahteva čut hvalečnosti, da bi ti izobraženci svojim ožjim rojakom prihiteli na pomoč tudi s svojim peresom ter povzdignili in razširili dolensko glasilo? Mi smo pripravljani list izdajati zopet kot tednik, ako nam le sedanji naročniki ostanejo zvesti in vsak pridobi vsaj še enega novega naročnika. In to ni pretežko, ako se oziramo na razsežnost naše pokrajine in na redkosejane naročnike po nekaterih krajih na Belokranjskem, v krškem in kočevskem glavarstvu, kjer bi se z malim trudom dalo povečati število naročnikov. Rojaki dolenski,

spravite v vsako hišo, kjer še ni slovenskega časnika, vsaj to naše glasilo! Naročnino čitate na čelu lista.

Uredništvo in upravništvo.

Gospodarstvo.

Kako povzdignemo naše dohodke.

Vsepovsod se čuje klic po izboljšanju naše živinoreje. Meščanom manjka cenenege mesa, kmetu pa denarja. V resnici je živinoreja poklicana, lajšati bedo po mestih in na deželi in zato zasluži, da ji posvečamo vso skrb. S povzdigo živinoreje se bodo dohodki kmeta izdatno izboljšali. Zato postaja pospeševanje živinoreje po naših krajih čim dalje bolj važno in toliko važneje, ker se da v resnici še mnogo dobrega doseči pri tej panogi kmetijski.

Pri vsem tem teženju po izboljšanju živinoreje pa ne smemo pozabiti na glavno stvar. Če hočemo res kaj izdatnega doseči za izboljšanje živinoreje in naših dohodkov, potem se je treba dela lotiti pri naši — zemlji, ki je vir vsem drugim dohodkom in ki se da v svoji rodovitosti še povsod izboljšati.

Po našem mnenju je treba tukaj zastaviti sile, če hočemo povzdigniti naše dohodke. Povzdigniti je naše poljedelstvo in naše travništvo! Misel, da smo v poljedelstvu že dosti storili in da se dohodki zemlje ne dajo več izboljšati, je prazna. Nasprotno! Prav v večji rodovitosti zemlje, ki se da doseči z dobrim obdelovanjem, v prvi vrsti pa z dobrim gnojenjem, je iskati izboljšanja naših dohodkov v bodočnosti.

To delo postaja za nas toliko hvaležnejše, ker se kažejo povsod še pomanjkljivosti pri obdelovanju in gnojenju naših njiv in travnikov. Le pogledjmo po naših vaseh, kako se ravna z gnojem, kako se njive gnoje, pa lahko takoj uvidimo, da smo še močno zaostali za drugimi kraji in da se ni čuditi našim slabšim pridelkom. Pri nas jemljemo skoro povsod po dva sadeža na leto iz njive. Vse gnojenje bi moralo biti vsled tega bolj močno, pa je slabše kakor po tistih krajih, kjer se dobi samo po en pridelok na leto.

Dokaze pomanjkljivega gnojenja in obdelovanja in pomanjkljive rodovitosti imamo pa tudi doma. Treba je le pogledati na njive dobrih in navadnih gospodarjev, da se hitro prepričamo, kako hvaležna je zemlja in kako rada se da pripraviti do večje rodovitosti, ako se ji da potrebni gnoj. Pri zemlji oziroma pri pridelkih vidimo nekaj sličnega kakor pri živini. V hlevu dobrega živinorejca najdemo lepo in dobro živino, v hlevu slabega živinorejca pa slabo in pomanjkljivo rejeno, ki daje vsled tega tudi slabe užitke in slabe dohodke. Nekaj sličnega je pri njivah in drugih zemljiščih.

Zato pa treba, da se pred vsem poprimemo dobrega obdelovanja in gnojenja zemlje in da skušamo na ta način povzdigniti naše pridelke in dohodke in da skušamo po tej poti pomagati tudi naši živinoreji na noge držeč se resničnih besed pesnikovih, ki pravi:

Glej, stvárnica vse ti ponudi,
Le jemat' od nje ne zamudi.

—r—

Zanimanje vojaštva za sadjarstvo in kmetijstvo.

Vojno ministerstvo je s posebnim odlokom odredilo, da se imajo v bodočnosti v vojašnicah in drugih vojaških poslopih, potem na vežbališčih, streliščih itd., sadna drevesa zasajati — in to v prid moštva. Ta odredba bode nudila priliko, da se bo moštvo v prostem času uporabljalo v sadjarska opravila in se bodo na ta način obili prazni prostori, kateri se v imenovanih stavbiščih povsodi nahajajo, s pridom izkoriščali. Zlasti bode zadobilo moštvo tam, kjer stoje vojaški objekti izvan naselbin osamljeni, primerno razvedrilo. Z zasaditvijo sadnih dreves, njih požlahtnjevanjem se bode nudila vojaku prilika zadobiti kolikor toliko izkušnje v sadjarstvu, pa tudi pri zasaditvi lepoticnih in zelenjadnih vrtov, trtnih in drevesnih špalirjev, grmičevega sadja itd., bodo pridobivali vojaki v različni smeri podučljivo izkušnjo, katero bodo zamogli potem na lastno grudo povrnivši se — doma uporabiti. Želeti bi le bilo, da bi občne javne drevesnice in tudi posestniki zasebnih drevesnic, potem vrtnarji, podpirali in pospeševali to stremljenje z brezplačno oddajo divjakov, dreves, cepičev itd. ali pa vsaj po znižani ceni. Brez dvoma bode na ta način mogoče z malimi sredstvi veliko doseči.

Že od nekaj let sem se skoraj v vseh garnizijah male prostore rodovitne zemlje izkorišča z sajenjem zelenjave, katera pride moštvu v hasen. Z zadnjo odredbo (zasajenjem sadnih dreves itd.) pride skupiček po odbitku stroškov — seveda zopet moštvu v prid.

Dandanes, ko je kmetijsko šolstvo v vseh deželah tako razvito, se gotovo pri polkih nahajajo strokovno izobraženi podčastniki in vojaki, katerim se bo zamoglo zasaditev in nadzorstvo teh nasadov prepustiti.

V nemški armadi delajo že več let sem poskušnje posebno s špalirnim sadjem in so dosegli prav lepe vspehe. Posamezne stotnije kar tekmujejo mej seboj v zasajenju dreves in špalirjev. Povsodi krasijo špalirji stene poslopij in jim dajejo lepo, prijazno in veselo lice. Provročitelj te lepe in koristne misli je neki bavarski major v Monakovem. Bog daj, da se ta misel tudi pri nas na Avstrijskem uresniči in udomači in da ne ostane le pri besedah!

Lansko pomlad, ko sem še bival v Galiciji, sem v članku v „Dolenjskih Novicah“ opozoril na odlok domobranskega ministerstva glede gospodarske izobrazbe domobranskega vojaštva. Prišedši v domovino sem opazil, da je le ostalo pri odredbi in mi ni znano, kje tiči o tej zadevi pomanjkanje. Imel sem priliko letos v garniziji na Češkem v tej smeri povpraševati in sem zvedel, da se trudi v tem oziru v zimskem času tamkajšna deželna gospodarska šola.

Velikega priznanja vredni so naši kmetijski tečaji in poduki na deželi — nasiljuje se mi pač nehote misel, ali bi ne bilo truda in hvalevredno stopiti s podukom tudi v vojašnico — preje omenjeni odlok mu je vrata na stežaj odprl.

Čedalje bolj prodira v današnjih časih draginja prava vzvišena misel „nazaj h grudi“, grudi opomoči, blagostanje grude in ž njo posebno živinorejo po-

vzdigniti. V dosego te ideje ne zamujajmo toraj nikjer prilike v tem smislu delovati, poklicani merodajni krogi naj sežejo v roko vojaškim oblastim in poveljništvom — odloki — besede — naj postanejo dejanja! — v korist bo le neposredno našim kmečkim fantom vojakom in posredno našemu kmetijstvu. Čim bolj homo na ta način vcepljali našemu kmečkemu naraščaju kmetijsko strokovno vedo, tem bolj bode vsplamtela domovinska ljubezen, tem bolj se bode v nemalo srce vojaka za domačo grudo, s tem večjim veseljem bode zopet prijel za plug — kadar odloži opasano orožje. Radi tega gotovo ne bo zanemarjal svojih vojaških stanovskih dolžnosti, marveč se bo tem bolj zavedal tudi kot vojak, vedoč, da je treba braniti brata, ki naj mirno obdeluje očetovo njivo.

C. kr. domobransko ministerstvo je v letu 1910/1911 za poskušnjo v sledečih domobranskih garnizijah upeljalo kmetijske tečaje: v Schönbergu in Kromerizu na Moravskem, v Mariboru na Štajerskem, v Pilznu, Hebu in Litomericah na Češkem, v Lvovu in Stryju v Galiciji, v Lincu na zgornjem Avstrijskem, v sv. Hipolitu na nižje Avstrijskem, v Pulju v Istri, v Zadru in Šibeniku v Dalmaciji. Delovali so kot voditelji in učitelji teh tečajev strokovni učitelji kmetijskih, poljedelskih, sadjarskih, vinarskih, mlekarskih, gozdarskih in travniških šol, kmetijski potovalni učitelji, profesorji učiteljišč in živinozdravniki.

Pri domobranskem pešpolku št. 26 se je v Mariboru od osmih tam stoječih stotnij zglasilo 57 udeležencev. Kot učitelja sta delovala dva strokovna učitelja tamošnje kmetijske šole in predavala o poljedelstvu, vinarstvu, sadjarstvu in zelenjadoreji. Tečaj je pričel meseca novembra in se vršil dvakrat na teden od 5. do 6. ure popoldan v vojašnici, oziroma tudi do 7. ure zvečer praktične vaje in razkazovanje izvan vojašnice. Vojaki so vseskozi redno in pridno obiskovali tečaj, zanimanje je bilo tudi od strani poveljništva veliko, dosegel se je prav lep vspeh.

Učitelji so dobili potem po posredovanju domobranskega ministerstva od — poljedelskega — tudi lepe remuneracije za poduk.

C. D.

Jugoslovani v avstrijski zbornici.

(Konec.)

Enkrat je imela monarhija tri pozicije; nemško, ta je izgubljena; italijansko, je izgubljena; le jugoslovanska je še ostala. In zdaj so vsi naši državniki drug za drugim sistematično na delu, da še to zadnjo pozicijo izgubijo. (Živahno odobravanje in ploskanje.) Nikar si, gospoda, ne domišljajte, da mi tega ne vemo. Mi to zelo dobro vemo in vemo tudi, da je državi zvesto mišljenje, dinastično čuvstvanje avstrijskih Jugoslovanov temeljnja moč monarhije za njeno pozicijo ob Adriji (Živahno pritrdjevanje) in vsled tega tudi predpogoj za to, da ta država ostane velesila. (Živahno odobravanje.) Nikar se pa s tem ne igrate! S čustvi narodov se ne gre igrati! (Živahno pritrdjevanje.) Ali mar mislite, da delate v interesu cesarja, v interesu dinastije, v interesu države, ako nam hočete vedno in vedno dokazovati, da je Dunaj, središče države, za nas nekaj tujega. (Živahno odobravanje.) Tam doli na jugu države leži edina možnost za monarhijo, da se razvije, tam doli se bo usoda monarhije kot velesila odločila! (Živahno pritrdjevanje.) — Govornik potem omenja italijansko turško vojsko ter opozori, da bi Lahitak pohod kot v Tripolis lahko poskusili tudi proti Albaniji, ali celo proti slovensko-hrvatskim deželam... — V nemirnih časih živimo in mi vsi vemo, in tudi naši državniki bi morali to vedeti, kaj pomenijo južne dežele v takem trenutku. Vzemimo, da doživimo jutri ali pojutrišnjem sovražnen napad na dežele ob naši Adriji, in mi nimamo niti zveze z Dalmacijo! (Pitrdjevanje.) Nad vse značilno je, da se ni ministrski predsednik v svoji izjavi niti dotaknil tega življenjskega vprašanja naše monarhije. (Živahno odobravanje.)

Novo ministerstvo in naši poslanci. Sedaj prihajam k novemu ministerstvu in k novi vladi. V imenu Hrvaško-sloven-

skega kluba izjavljam, da je za nas sprememba oseb, ki na ministrskih sedežih sedijo, popolnoma brez pomena. (Pritrjevanje.) Na ministrskih sedežih sedijo sicer časti vredni možje, ali niti eden izmed njih, to povdarjam, ne uživa najmanjše trohe našega zaupanja. (Živahno odobravanje.)

Avstrijski sistem. In vladna izjava, gospodje moji! No, nekoliko sem o tem že govoril. Dostavljam še, da mi na besede nič ne damo! (Pritrjevanje.) Jaz nočem ekselence, novega ministrskega predsednika, katerega osebno spoštujem, žaliti, tudi rad pripoznam, da ima dobro voljo in da res vse tako misli, kakor nam je tukaj prebral. Toda on sam tako dobro kakor jaz ve, da bo pri teh razmerah o tem, kar se bo njegovih obljub izvršilo, odločeval ne on, ampak drugi. In kar sem rekel o voditeljih velikih strank, to velja jasno tudi o ekselenci gospodu ministrskemu predsedniku, da se namreč tudi zanj avstrijsko vprašanje neha pri Spielfeldu. (Prav dobro!) Pardon, gospodje moji, oprostite, spominjam se, da je obrnil svoje oči vendar tudi naprej od Spielfelda, govoril je namreč tudi o laškem vseučilišču. (Veselost. — Prav dobro!) Ampak zelo značilno je; ni si upal pa govoriti o popolnoma sličnih in veliko bolj utemeljenih potrebah Jugoslovanov. (Živahno odobravanje.) Da, gospodje moji, ni si upal govoriti niti o vprašanju takozvane zagrebške reciprocitete, čeravno ne zadeva to vprašanje nikogar drugega kakor samo nas. (Klic: In tudi nič ne stane!) To ne stane popolnoma ničesar, odgovarja pa resnični potrebi avstrijskih Jugoslovanov in ravno zato misli naša vlada, da ima dovolj vzroka, da ga ne reši. (Pritrjevanje.) Vendar je to zahteva, katere uresničenje moramo kategorično zahtevati in jo tudi zahtevamo (Živahno odobravanje) in vsaka vlada, ki misli, da to zahtevo lahko pod klop vrže, naj ve, da bo imela opraviti z nami. (Živahno odobravanje in ploskanje.) Vsak ministrski predsednik nam razlaga, da je avstrijski ministrski predsednik in govori nekaj o „avstrijskem sistemu“. Dovolite mi, da pojasnim v dveh besedah ta avstrijski sistem, katerega zastopniki leto za letom na ministrskih sedežih sedijo. Ali veste, v čem ta „avstrijski sistem“ obstoji? Ta obstoji v tem, da se iščejo berglje, s pomočjo katerih bi se prišlo od četrtega do petka, od petka do sobote. (Veselost.) — Klic: „Fortwursteln.“ Da, to je tista slavna „fortwurstlarija“. To je avstrijski sistem, ki ga naši ministri tako skrbno goje. Časi so pa preveč resni, in ne preneso, da bi se ta avstrijski sistem nadaljeval! In ravno mi, ki živimo na najnevarnejši točki v monarhiji, ravno mi, ki živimo tam, kjer je danes — ne pomaga nič, je že treba priznati — težišče monarhije (Živahno pritrjevanje), ravno mi ne moremo te krparije in šušmarstva več prenašati. (Živahno pritrjevanje.)

„Objektivnost“. Gospod ministrski predsednik je govoril tudi o objektivni upravi. Gospoda! Čudno je, zakaj se od ministrske klopi ta samoposebi umevna stvar vedno ponavlja. To je vendar samoposebi umevno, da mora uprava biti objektivna. Toda, gospoda, če vlada ta objektivnost venomer povdarja, se zbudi sum, da na ministrski klopi sami čutijo, da ta objektivnosta v resnici ne obstoja (Živahno pritrjevanje) in da ta maska krije tihotapsko blago! (Odobravanje in ploskanje.) Objektivna uprava! Gospod ministrski predsednik pravi, da država ne sme nasproti svojim državljanom nastopati kakor tujka. Jaz, gospodje, pa poznam pokrajine, kjer država nasproti svojim državljanom ne stopa samo kakor tujka, ampak jim stoji kot smrten sovražnik nasproti (Odobravanje in ploskanje) in v teh pokrajinah stanujejo Slovenci! (Poslanec dr. Okunewsky: In Rusini! — Klici: Koroška!)

Nemci. Pri tej priliki bi rad nekaj pripomnil tudi k izvajanjem spoštovanega načelnika nacionalne zveze, ki je pred nami razvil nek narodni program kot program nemške nacionalne zveze. On je, kar se načina reševanja nacionalnih vprašanj tiče, postavil pozitivno in negativno načelo. Negativno s tem, da je dejal, da ne sme v nobeni mešanojezični deželi večina manjšini vsiliti svojo voljo. (Pritrjevanje.) Izborna, gospodje! In potem pozitivno: Na vseh poljih avtonomne in državne uprave se mora izvesti narodna ločitev in obmejitev. To se iz ust načelnika nemške nacionalne zveze zelo lepo sliši. Jaz bi ga le vprašal: Ali to velja povsodi? (Pritrjevanje.) Glejte, gospodje, to je tista velika neresničnost v politiki (Živahno pritrjevanje), da ti gospodje tega, kar hočejo tam, kjer so v manjšini, za nobeno ceno nočejo tam, kjer tvorijo večino, in da to, kar tam zavračajo kot nemoralno in nezno, kjer so manjšina, z veliko slastjo prakticirajo tam, kjer se nahajajo v večini! Tu usiljujejo svojo voljo narodni manjšini. (Živahno pritrjevanje.) Jaz bi vprašal gospoda načelnika nemške narodne zveze: Ali to, kar ste rekli, velja samo za Češko in Moravsko, ali velja tudi za Šlezijo, Štajersko in Koroško? (Medklici.) Pa jaz od njega ne zahtevam nobenega odgovora, jaz namreč

dobro vem, kako se ta odgovor glasi, in mi vsi to dobro vemo! Da, gospodje moji, narodni program se ne da na ta način obdelovati, kakor to delajo gospodje od nemške nacionalne zveze, namreč pravo manjšine in narodna avtonomija tam, kjer so manjšina, toda brezobzirno narodno zatiranje tam, kjer tvorijo večino! (Živahno pritrjevanje.) Gospoda! To ni noben avstrijski program, in če hočete tak program izvesti, potem lahko od naše strani računate z najostrejšim odporom! (Živahno odobravanje in ploskanje.)

Še nekaj o upravi. In ker smo ravno o upravi govorili, hočem o tem še nekaj reči! Jaz se splošno strinjam s tem, kar je o tem govoril moj neposredni gospod predgovornik dr. Bugatto. Z objektivnosta samo, katere vrh tega, kakor rečeno, sploh ni (Veselost), ni še vse opravljeno. Objektivnosta igra vlogo tam, kjer upravna oblast sodi, kjer je upravni uradnik sodnik. Jaz bi rekel, pustimo vendar to igranje z besedama „objektivna uprava“ in „neodvisna uprava“; mi hočemo dobro upravo (Živahno pritrjevanje) te potrebujemo. Toda dobre uprave si gospod ministrski predsednik niti ne upa obljubiti. (Zelo dobro!) On govori samo o objektivnosti, a ne o dobroti uprave, zakaj on ve — saj je on upravni uradnik — tako dobro kakor mi vsi, da imamo žalibog zelo slabo upravo. Uprava pa je po večini zato slaba, ker trpimo na preobilici uradništva. (Zelo dobro!), ker imamo preveč uradnikov in se delovna moč uradnikov veliko premalo porablja. (Poslanec dr. Gregorin: Objektivno slaba uprava!) — Da, objektivno slaba uprava. (Veselost.)

Stališče Hrvaškoslovenskega kluba. Sedaj hitim proti koncu in bi rad povedal le nekaj besedi o stališču, ki ga v tej visoki zbornici Hrvaškoslovenski klub zavzema. Jaz bom čisto kratek, pa tudi čisto jasen. Razvoj parlamentarnih razmer v zadnjem času in izjave, ki so jih govorniki največjih strank v zbornici podali, so nam čisto jasno predočile, kakšno stališče imamo v tej visoki zbornici zavzemati. Mi smo spričo vsega, kar se je zgodilo, v tej zbornici popolnoma neodvisni (Odobravanje in ploskanje) in se bomo te neodvisnosti posluževali, kakor bo nam prav! (Ponovno živahno odobravanje in ploskanje.) To, kar se je zgodilo, gospodje, nas odveže dolžnosti pripoznati komurkoli pravico nam kakšen svet podeliti. (Živahno odobravanje in ploskanje.)

Brez nas tudi ne gre! — **Mi se nikogar ne bojimo!** Jaz ne bom, gospoda moja, govoril o prosti roki, ta beseda je v zadnjem času v zelo slab glas prišla. (Veselost.) Proglasi se prosta roka (Poslanec dr. Korošec: In zvezane noge! — Živahna veselost.) od marsikaterega, ki je čeprav sramežljivo že kakor Marjetica šel pod lopo (Živahna veselost in pritrjevanje). Ne, gospodje, jaz ne govorim o prosti roki v zmislu gotovih strank. Seveda, prosto roko imamo, pa jo tudi res imamo! Prosta roka je lahko mehka tačica, prosta roka pa je lahko tudi jako raskava. (Živahna veselost in odobravanje.) In gospoda bo v tem oziru že nekaj doživela. Toda jaz vam ničesar ne izdam in vam ničesar ne obljubljam. Prihodnost bo pokazala. Nekaj vam pa hočem vendar izdati. Glejte, gospod dr. Kramar, govornik in vodja enotne češke zveze, je rekel: Brez nas ne gre! Dr. Steinwender mu je odgovoril: Brez nas tudi ne gre! (Veselost. — Poslanec Grafenauer: Z obema pa tudi ne gre! — Živahna veselost.) Zdaj, gospoda moja, vam bom tisto veliko skrivnost razodel: Brez nas tudi ne gre! (Živahno odobravanje in ploskanje.) Brez nas ne gre, če mi nočemo! (Živahno pritrjevanje.) Mi se prav nič ne vežemo, ne tako in ne drugače, mi nimamo navade iti z zvezanima rokama v kakšno situacijo, nimamo navade ne udrihati ne gladiti — ne, mi se nič ne vežemo, toda če nočemo, ne gre — to vam povem, gospoda moja! Če hočemo ali če nočemo, to boste gospodje že doživeli — v naše karte si ne pustimo pogledati! (Veselost in pritrjevanje.)

Spoštovani gospod načelnik Poljskega kluba je govoril o liberum veto, ki vlada v naši zbornici. Gospodje, ste lahko mirni, če nam bo prav, se bomo tega liberum veta izdatno posluževali! (Veselost, živahno odobravanje in ploskanje.) Gospodje, vi vidite, da smo zelo dobre volje, morebiti boljše kakor oni gospodje, ki so tisto mehkodlačno prosto roko proglasili. (Veselost.) In zakaj smo tako dobre volje? Tudi to vam bom povedal: Zato ker čisto natanko vemo, da je v tej visoki zbornici močna stranka — ne toliko po številu kakor po duhu, ki v njej vlada — stranka, na katero se brezpogojno v vseh okoliščinah in ob vsakem času lahko zanesemo — to je naša stranka, to smo mi sami! (Živahno odobravanje in ploskanje.) Da, gospodje, na nas same se moremo hvala Bogu zanesti in na nas se zanaša naše ljudstvo (Živahno odobravanje), ki stoji trdno, neomajljivo in boja veselo za nami! (Živahno odobravanje.) In to vam rečem vsem skupaj, velikim in malim v tej zbornici, vsem na različnih klopeh, in vam kličem:

Mi se ne bojimo! — (Burno dolgočasno odobravanje. Viharni klici: Živio Šusteršič! Govorniku čestitajo.)

Politični pregled.

Državni zbor deluje zdaj največ v odsekih. Te dneve se reši proračun. — Vlada si išče delavne večine; kaže se, da jo dobi v Nemcih, Poljaki in Čehih. Tudi preosnova komaj nastopivšega Stürghovega ministrstva kaže na to. Odstopil je finančni minister dr. Meyer in njegovo mesto zasedel Poljak vitez Zaleski. Čeh dr. Braf je prevzel poljedelsko ministrstvo. Za poljskega ministra-rojaka pa je imenovan dr. pl. Dlugosz. Vlada je predložila službeno pragmatiko za uradništvo. Ta preosnova pa je strinjena z velikimi izdatki, ki zahtevajo vsakoletno nad 20 milijonov. Zato je vlada predložila tudi davčno preosnovo. Ker tudi za nujne stvari nima pokritja, prosi za dovolitev posojila.

Rešiti bo treba brambeno postavbo. Izvoliti je delegate za skupno delegacijo, ki topot zboruje na Dunaju.

Na jugoslovanske poslance se vlada premalo ozira, prej ali slej se bo ta brezbriznost maščevala narbrž v škodo države, ki na jugu ni takó pripravljena kakor je pripravljen sosed proti njej — kar je v proračunskem odseku poudarjal celó nemški poslanec Schraffl.

Na Ogrskem je vlada predlagala, da se za letošnja brambena preosnova odstavi z dnevnega reda.

Na Hrvatskem so razpisane volitve za sabor dne 15. 16. in 18. dec. Ban Tomašić si vstvarja novo vladno stranko. Vladni pritisek je nečuden. Kandidati opozicijskih strank ne smejo zborovati, so nadzirani po dnevu in po noči, nekateri so zbežali iz dežele. Mažari bi si radi popolnoma podjarmili Hrvate, ki se bodo težko ubranili, osobito če ne bodo složni.

Generalstabšef Konrad pl. Hötendorff je odstopil baje vsled laškega upliva, da se ne razrahlja trozveza, imenovan pa je za armadnega nadzornika. Njegov naslednik je Fml. pl. Schemua, čegar oče je z gorjanske občine pri Bledu.

Italijansko-turška vojska traja dalje skoro z enakimi vspehi na obeh straneh. Listi poročajo danes o zmagi Lahov, jutri o zmagi Turkov in to se vrsti že ves čas zasedenja Tripolitanije. Lah s svojimi vojnimi ladjami pomagajo zdaj tu zdaj tam — brodi ob Albaniji, po egejskem morju, v rudečem morju, obstreljavajo tudi odprta mesta ali mimoploveče ladje — pa brez posebnih uspehov. Vobče Lah postopajo bolj po roparsko.

V Perziji vlada anarhija. Zato je Rusija poslala svoje vojake, ki v kratkem zasedejo glavno mesto Teheran. Polovico države je pod ruskim uplivom, polovico pa pod angleškim.

Na Kitajskem še divja revolucija. Po sporočilu slovenskega misijonarja, dolejskega rojaka o. Kovač sam kitajski cesar spozna, da je nastavljal višje uradnike, ki niso delali v korist ljudstva, marveč za-se. Ustaši se bližajo glavnemu mestu Peking. Poslaniki evropskih držav so dobili svojih vojakov za stražo. Avstrijski parnik Cesar Franc Jožef je za našega poslanika izkrcal 100 vojakov.

Zabavi in pouku.

Tihotapci.

Povest. — Spisal Ognjeslav.

(Dalje.)

II.

Anton je bilo tesno pri srcu, ko je stopil iz revne izbe v temno noč.

Vihar se je polegel, sem in tja se je še zasvetlikalo nebo, a deževati je ponehalo in svež zrak mu je hladil vroče čelo.

Po tihem stopi k oknu, ter gleda svojo ženo v molitev utopljeno, gorke solze mu zalijejo oči, in kar ločiti se ne more od bornega doma. Naposled pa se možato sklone in urnih korakov odide čez vas.

Pravkar prične ura v stolpu biti, Anton postoji, odbila je eno čez polnoči, a v tem trenutku začuje tudi znan glas: „Anton, živijo Anton; tako se govori, ti si možak, da si še po konci, zdaj gremo pa nazaj k Potokarju. Dobili smo nocoj tvojega nasprotnika kolarja Podlipnika, pošteno smo ga oskubli. Kar mu je Potokar plačal za novi voz, vse je pustil. Kaj ga nismo obrili tega stiskača, bo vedel nas tako zaničljivo prezirati. Pa še sedi pri Potokarju, nekaj se menita posebnega. Stari nama je namignil, da sva šla, pa ne ko bi mu Jerico ponujal.“

Anton se je hotel otresti nalitih pivskih bratcev, a že sta ga držala vsak na eni strani:

„Pustita me, nocoj ne grem z vama, in sploh nikoli več!“

„Za vraga, kaj si znorel?“

„Ne, ampak k pameti sem prišel; norel sem, ko sem z vama popival in zapravljaj. Idita svojo pot, a mene pustita v miru!“

„Tako! — To je prijateljstvo. Kaj ti pa je? Kaj si jih morda doma dobil po plečih?“

„Pustita me, zarohni Anton, in ju pahne od sebe. S takimi ljudmi me Bog varuj še kedaj občevati.“

„No Anton“, reče Peharček s sladko ginjenim glasom: „Tebi ne zamerim, ampak nekaj se je moralo zgoditi, da si kar naenkrat drug postal. Povej no, kaj ti pa je?“

„Nič mi ni, samo proč grem iz tega nesrečnega kraja.“

„Kaj proč greš, kam pa?“

„V mesto grem, službo si poiščem.“

„Pa sedajle ob tej uri?“

„Da, z Bogom!“

„Veš kaj, če je pa to tvoja resna volja, imaš prav! Ampak kakor sem rekel, Potokar je še po konci, pojdimos tja, nocoj imam denar, precej sem dobil pri igri, dam za eden ali dva poliča, pa se poslovimo; tudi kakšen grizelj se bode dobil, ne bode ti škodilo. Pot v mesto je dolga, okrepcal se boš, ob enem si pa še lahko ohladiš vest nad tem zopernim Amerikancem, ki ti je snedel ves zaslužek ter te pognal takorekoč „on“ po svetu.“

Anton se je še obotavljaj, a želodec, grlo in srd na Podlipnika so zmagali. Vdal se je in ni bilo dolgo, pa so sedeli stari bratci pri Potokarjevi peči.

Oštir jih je, če prav pozno, z veseljem pozdravil, prinesel vina, sira in kruha.

Mrklo je zrl Anton pred se, pogledaval na staro hišno uro in molčal.

Tudi Peharček in Lužar sta početkom molčala, a ko se je hotel Podlipnik posloviti, ga zbode Peharček s svojim strupenim jezikom:

„No, kaj pa gledaš tako jezno, ali ti je res toliko na teh par goldinarjih, ki si jih zgubil, vsaj jih imaš pač dosti. Ostani še nekoliko. Zabražnik odhaja v mesto, obedva sta kolarja, spodobiš se, da se poslovita. Glej ti imaš srečo, ta je pa zgubil zaradi tebe delo, pa mora iti. — Saj ti ne moreš zato“, tolaži Lužar, ko je hotel Podlipnik odvrniti, „je že tako na svetu. Zato pa prisedi, spijemo še en kozarček, če je že ena ura, je prav vse eno, če je dve.“

Nerad prisede Podlipnik, poda Antonu roko ter prijazno pristavi: „Veš kaj Zabrežnik. Ne hodi v mesto, doma ostani, pa pri meni delaj, obedva imava dovolj dela in bode obedvema k dobremu.“

Anton je hotel odgovoriti, a že je Peharček s svojim gibčnim jezikom jel prigovarjati Antonu, naj ostane, da je to dobro in pametno, da ni treba iskati kruha, če se doma ponuja . . .

Podlipniku se je videlo, da mu je težko, da Anton sicer po svoji krivdi v domači vasi ne more več ostati, a kot značajni mož bi bil rad pomagal.

„Pa naj bode“, odvrne Anton, „sicer se mi nekoliko sitno zdi kot pomočnik vstopiti pri tebi, a rajše ostanem doma pri ženi in otrocih kot bi pa v mestu iskal službe.“

Zadovoljen poda Podlipnik Antonu roko ter pristavi: „Kar jutri pridi, za plačilo se ne bova prerekala. Pa z Bogom, in dobro jutro!“

„No, vidiš kako je prav, da sva te srečala, prav to je dobro znamenje prijateljstva, ki ti je srečo prineslo, če prav ne Bog vé kako veliko, a delo si dobil, in doma boš ostal.“

„Veš kaj, Anton, vina je še poln bokal, kaj hočemo tako buliti tja v en dan; hej Potokar, klada stara, daj karte, eno ali dve igri še lahko napravimo.“

Vino je storilo svoje, in v teku četrte ure je bil Anton zatopljen v igro, pozabljena žena, dete in vsi dobri sklepi.

Goldinar, ki mu ga je posodil oštir, je zginil v drugih žepih, že je hotel oditi, a zopet ga zbode Peharček: „e saj boš pri Podlipniku zaslužil, boš že povrnil, in mu ponudi pest desetice.“

„Saj imam še sam tudi kaj, reče Anton pikro, takšen herac pa še tudi nisem. Potokar koliko daš za to-le?“

Potokar poželjivo ogleduje svitli prstan, še bolj pa Peharček in Lužar.

„No, koliko daš, sili Anton nepotrpežljivo?“

„Pet goldinarjev bi dal, pa vendar mogoče, da ni toliko vreden.“

„Kaj boš govoril oderuh stari“, renči Peharček. „Jaz poznam take reči in ti stari tudi, daj mu deset, vreden je, pa le hitro, drugače ga kupim jaz!“

Antonu se je zdela kupčija dobra, sprejme zadovoljno denar, vstane in zopet hoče iti.

„Kaj? likof na takšno kupčijo bomo pa vender pili!“ —

Čez dobro uro ni imel Anton ne prstana, ne denarja, pač pa težko pijano glavo, in — obupano srce.

Ves raz sebe skoči pokonci, zarohni nad svojimi čednimi tovariši, a oštir miri: „Anton, pijan si, molči! Dan je že, ljudje bodo šli kmalo na delo, v moji krčmi ne pustim vpitja. Domov idi, prespi, pa drugič pusti igro. Sreče tako nimaš pri njej.“

„Veš kaj Anton“, tolaži Peharček. „Moja kočja je prav pod gozdom, idi z menoj, takšen ne moreš domov, naspal se boš, in za naprej se bova pogovorila.“

(Dalje sledi.)

Dopisi.

Suhor — Belokrajina. Od vseh strani čitamo poročila o izidu obč. volitev, samo pri nas je liberalni župan zadrževal vso občinsko zadevo. Obč. odborniki so zahtevali, naj se razpišejo volitve, a župan je po svoji stari navadi rogovilil in upil, da bodo volitve, kadar bo on hotel. Ker so odborniki videli, da ne dosežejo z njim nič, so odložili svoje mandate in ga pustili na cedilu. Ko je to izvedel, je javno pred cerkvijo upil, da so ga odborniki zapustili, da on je „fino“ uradoval in varoval občino itd. Lahko se vpraša: Kaj ste storili v prid občini v vseh sedmih letih vašega „finega“ uradovanja? Koliko sej ste imeli po pravilih, katere določa občinski red? Kdaj ste dali račune in proračune ob času, kakor to zahteva isti red? Sedaj je že dvanajsti mesec l. 1911, a ni še na dan računa za l. 1910. Ali je bilo v drugih letih kaj boljše? Čemu se bahate z vašimi tisočaki, saj vam jih nihče ne zavida. Komur jih pa posodite, hočeš nočeš, postati mora liberalec. Takemu se godi kot če slepec slepca vodi, poslednjič oba v jamo padeta.

Suhor pri Metliki. Odkar so naši odborniki odložili odborništvo, je dosedanji župan kakor zmeden. Vsako uro spreminja svoje misli. Sedaj obžaluje svojo osodo in pretaka „krokodilove“ solze, sedaj se iznaša nad odborniki ter krivdo deva sedaj na enega sedaj zopet na drugega. Dolgo je zavlačeval obč. volitve, a zdaj ga posebno skrbi, kedaj da bodo; boji se namreč, da ko bodo volitve končane, končana bo tudi njegova slava. Pred možmi, ki so treznega mišljenja, se duša, da več noče biti župan, a ženske posestnice najljubneje prosi za pooblastila. Take skoke dela tisti, ki nima stalnih načel. Ko bodo volitve končane, potisnjen bo i on v ozadje, zato mu že sedaj jamčimo. Za vse sedanje razburjenje naj trka na svoja prsa. Ako ne utihne in ne bo dal miru naši S. L. S., povedati mu hočemo v eni prihodnjih številok Dol. Novic marsikaj, kar mu ne bo zelo ugajalo.

Žužemberk. V nedeljo dne 26. novembra je izobraževalno društvo napravilo zabavno prireditev, obsegajočo petje, tamburanje in igro: „Fernando, strah Asturije“. Mešani zbor je zapel P. Hugolina Sattnerja „Studenčku“ ter Laharnarjevo „Naša pesem“ prav z lepim uspehom. Da se pokaže lepota kake skladbe, je treba pevcem paziti na vsa različna znamenja „forte“, „piano“, počasneje, hitreje itd. To posebno velja o imenovani Sattnerjevi skladbi. In naš pevski zbor je to prav dobro pogodil, da bi tudi bolj izobraženo uho lahko imelo užitek. — Tamburaši so s svojim spretnim proizvajanjem znanih priljubljenih skladb „Naprej zastava slave“, „Bodi zdrava domovina“, „Lepa naša domovina“, „Hej banovci“ občinstvu nudili prijeten užitek. Najbolj pa so se naši fantje postavili s predstavo igre. Težko se kaka predstava izvrši brez te ali one pomanjkljivosti, pri tej pa nič ne pretiravamo, ako pravimo, da ni bilo ne ene stvari, ki bi se ne bila prav izvršila. Zato je pa tudi občinstvo, kakor bi naprej vedelo, da se bo vse tako lepo izvršilo, to pot tako napolnilo prostorno dvorano, kakor morebiti malokdaj prej takó. Pač nobenemu, ki so prišli od blizu in daleč, ni bilo žal, da se je potrudil priti in si je gotovo marsikdo to pot utrdil sklep, da bo zmiraj še v prihodnje z veseljem prišel.

Mirna peč. V ponedeljek pred adventom bi se bila imela vršiti poroka Franceta Sternad iz Konca, župnija Podgrad, z M. R. iz mirnapeške župnije. Vse je bilo pripravljeno na nevestinemu domu za poroko. Tudi ženin je došel s svojimi svati o pravem času. Ko so bili vsi pripravljeni za odhod v cerkev k poroki, pa je ženin kar naenkrat pobegnil iz hiše in tekkel v bližnji gozd. Ljudje so hiteli za njim, pa ga niso mogli najti. Svojemu drugu je preje rekel: nič več me ne boš videl na tem svetu. Šel je menda v Ameriko. Vzrok, da je ubežal, je bilo domozalje. Že preje je doma tožil, kako silno nerad gre od domače

hiše med neznane ljudi. Pri slovesu se je bridko jokal. Bil je dober in priden mladenič in drugače korajžen, tu mu je upadel ves pogum, akoravno je bil vaje tujih ljudi, ker je bil že v Ameriki. Tam si je prihranil precej denarja in je kupil v Češnjicah občina Mirna peč posestvo za približno 10.000 K. Tu si je izbral svoj novi dom, sedaj pa je vse popustil in šel Bog ve kam po svetu.

Sodražica. Dne 25. nov. je v svojem rojstnem kraju umrl starosta kranjske duhovščine č. g. Baltazar Bartol. O sv. Treh Krajih bi bil dopolnil že 91 let. Rojen je bil namreč 6. jan. 1821. V mašnika posvečen 2. avg. 1846. Kapelanoval je v Starem trgu pri Poljanah, v Sv. Križu pri Litiji in na Dobrovi. Župnik pa je bil v Št. Joštu nad Polhovim Gradcem od 1863—1872. Potem v Dolenji Vasi pri Ribnici. Pozneje na Lipoglavu in v Ihanu. Tu se je prigodilo, da ga je bil napadel domač uslužbenec ter ga ranil na glavi, — posledice vendar niso bile prehude, samo spomin je bil oslabljen. Stopil je v pokoj ter se naselil na Spodnjem Berniku pri Cerkljah, kjer je opravljal dušno pastirstvo 33 let. Še le zadnje spomlad je prišel v rojstni kraj, kjer zdaj počiva v domači zemlji. Bil je uzoren duhovnik in povsod ostal v najboljšem spominu. Vredno je omeniti, da je † Bartol bil odličen dijak tedanje šestrazredne novomeške gimnazije, v letih 1839 in 1840 je bil instruktor zdaj v Novem mestu delujočega kanonika Povšeta, ki je po duhovski starosti drugi v škofiji. — Pa še drug duhovnik je dolgo deloval v Novem mestu, ki pokojnega Bartola vseskozi hrani in hvaležnem spominu. To je vpok. gimnazijski profesor dr. Marinko, čegar nadarjenost je tedanjí dobrovski kapelan Bartol spoznal in dečka spravil v latinske šole. Bartola je veselilo, da se v dečku ni motil.

Domače in ptuje novice.

Duhovske vesti. Dne 1. decembra je bil kanonično umeščen č. g. Franc Zorko, mestni kapelan pri sv. Petru v Ljubljani, na župnijo Čatež ob Savi. V nedeljo na to je umrl dosedanji njegov župnik pri sv. Petru, č. g. Franc Pavlič. N. p. v m.! — Č. gosp. Valentin Mihelič, dosedaj kapelan v Hinjah, je postal upravitelj na Planini (Stockendorf).

Osebna vest. Sodnik g. Josip Janša je prestavljen iz Črnomlja v Kamnik. — G. Ernst Kobe, dozda praktikan, je postal ayskultant pri tukajšnjem okrožnem sodišču.

Šolske vesti. Imenovani so gg.: Robert Cigler za nadučitelja v Višnji gori; Franciška Bezeljak-Bajer, učiteljica v Žalni, Ludovik Pirkovič za nadučitelja in Roza Pirkovič za učiteljico v Svibnem; 1. Trošt, učitelj v Dolenji vasi pri Ribnici. — V Šmihelu pri Novem mestu je dovoljen enoletni učni tečaj na zasebni meščanski šoli. — Gdč. Ana Vadnal v Domžalah je imenovana za začasno učiteljico v Suhorju. — Gdč. Marija Ditinger, suplentinja mesto obolele učiteljice Leopoldine Abram v Sv. Križu pri Litiji. Gdč. Terezija Rode pa mesto obolele učiteljice Ane Elsner v Šmartnem pri Litiji.

Iz poštne službe. Poštni adjunkt g. Josip Hladnik je imenovan za poštarja v Kandiji pri Novem mestu. — Poštni aspirant g. Fran Kolbe je prestavljen kot oficijant v Zagorje.

Meso v Novem mestu. Vse v Novem mestu se pritožuje nad neznošno draginjo mesa. In to popolnoma po pravici. Le poglejmo na Dunaj, kjer je vsaka stvar dražja nego drugod, tam stane meso prve in najboljše vrste 1 K 75 h, a v Novem mestu, kjer so režijski troški veliko manjši, stane meso povprečno 1 K 80 v (seveda ne najboljše). In v Ljubljani? Tudi tam je svinjska mast prve vrste po 1 K 70 v, meso svinjsko in telecina pa po 1 K 60 v — v Novem mestu pa tega ne dobiš izpod 2 kroni ali 2 kroni 40 vinarjev in vendar je tudi v Ljubljani režija veliko večja nego v Novem mestu. Potem ni čuda, da kmetje zahtevajo, naj bi smeli svojo živino doma klati in prodajati meso. Kdaj neki se bodo vendar naše oblasti kaj ganile in ukrenile, kar bi bilo v korist vsem meščanom zlasti pa revnejšim.

Prihodnji kletarski tečaj se vrši v državni vzorni kleti v Rudolfovem v dneh 28. do 30. t. m. Kdor se ga želi udeležiti, zglaš naj se takoj pri c. kr. vinarskem nadzorstvu v Rudolfovem. — B. Skalicky.

Izpred tukajšnje porote. Koncem novembra so se vršile porotne obravnave pri tukajšnjem sodišču. Prvi je bil na vrsti Janez Kruh, rojen v Sori na Gorenjskem. Svoj čas je delal pri gradnji železnice med Trebnjem in Št. Janžem. Seznanil se je z nekim Matijem Kočevarjem, posestnikom na Dolu pri Trebnjem. Kruh je na spomlad prišel iz zapore v Gradiški in se potepal.

Julija meseca je prišel tudi v Dol in je pri Kočevarju med tem, ko so bili njegovi ljudje pri maši, ukradel več reči. Pri tem vlovu ga je videla neka deklica, ki ga je poznala že od prej — kradel je tudi na Gorenjskem, a se mu ni moglo vse dokazati. Kradel je že od mladosti v družbi lastne matere in drugih sprijencev. Zato je bil večkrat kaznovan. Bil je večkrat v prisilni delavnici, a se ni spametoval. Kradel je steklenice, petrolej, biks, kis, loj, ščetke, srebrne ženske ure, denar, olje, orodje svojim sodelavcem — kakor sraka. Radi dveh dokazanih tatvin ga je porota spoznala krivega ter je bil obsojen na 5 let težke ječe. — Dne 29. nov. je stal pred poroto Jakob Zupan, urarski pomočnik, nazadnje bivajoč v Jagljenici pri Radečah, radi požiga. Klatil se je po svetu ter večkrat prihajal k svoji sestri, ki ga pa ni bila kaj vesela. Zato je bil nanjo hud. Večkrat se je izrazil, da bo kaj tacega napravil, da ga bo „hudič vesel“ ter da njegova sestra ni družega vredna, kakor „da bi je ubil“. Oktobra je zopet prišel na Jagljenico ter tam popravljaj ure. Kar je zaslužil, je izdal za žganje. Dne 9. se je zopet napil ter odšel k sestri Neži Pohar. Ker je ni bilo doma, stopi h kašči ter začne prižigati slamnato streho, ki se pa radi dežja mokra ni hotela prijeti. Zato zleze pod streho ter tam zažge. Potem zbeži v bližnji gozd. Obtoženec prizna svoje dejanje rekoč, da je storil iz sovraštva do svoje sestre, ki ga je odganjala od doma. Zupan je zelo vdan žganju. Pogorela kašča je bila vredna okrog 1900 K. Požigalec je dobil 7 let težke ječe.

Razglas. Načelnštvo okrajne bolniške blagajne v Rudolfovem naznanja svojim članom, da se bode začelo uradovati v pisarni za stranke od 1. januarja 1912 naprej od 8. ure dopoldne do 2. ure popoldne z ozirom na to, da ne bode treba čakati bolnim članom od poldne do 2. ure popoldne, ker ima blagajni zdravnik upeljane ordinacijske ure od 11. ure dopoldne do 1. ure popoldne. Ob enem se pozivlja bolne, prihajati k zdravniku le ob določenih urah za blagajne člane ter se tam vesti povsem dostojno.

Razglas. Po zakonu z dne 10. febr. 1907 se morajo vse vojaški taksi zavezane osebe, dotlej da prestane njihova dolžnost vojaške takse, zglašiti v mescu januarju na tisti občini, v kateri imajo 1. dne januarja tega leta svoje bivališče. Zglašati se je moči ali pismeno ali ustno. Zglašilnim zavezancem, ki predpisane zglasitve ne podajo pravočasno ali ki jo podajo v bistvenih točkah nepopolno, se lahko naloži do 50 K denarne kazni.

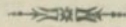
C. kr. okrajno glavarstvo Rudolfovo.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu novembru 1911 je 185 strank vložilo 77.433 K 95 h; 203 stranke vzdignile 93.904 K 65 h; 7 strankam se je izplačalo hipotečnih posojil 5550 K; stanje vlog 3.609.834 K 13 h; denarni promet 389.899 K 06 h; vseh strank bilo je 1256.

V Zagrebu je bilo onih 24 obtožencev, ki so ob Kolpi pri Ribniku zažgali Ceha Tuhačka, katerega so imeli na sumu, da je požigalec po ondotnih vaseh, na sodišču oproščenih, ker so to storili v nerazsodnosti vsled silnega strahu iz mnogih prečutih noči. Bil je nek strašen način samopomoči.

Prihodnja številka Dol. Novic izide zaradi božičnih praznikov 23. decembra.

Kolinska kavina primes se je vsled izborne kakovosti pri nas že tako udomačila, da je nobena slovenska gospodinja ne more pogrešati! Zahtevajte pa le ono v korist obmejnim Slovincem, ki ima na ovitku pečat „Slovenske Straže“.

Gospodarske drobtine.

— Viničarski tečaj priredi kmetijska šola na Grmu za mladeniče iz vinorodnih krajev, ki se hočejo praktično izvežbati v vseh potrebnih vinogradniških in trtničnih delih. Tečaj bo trajal od 15. februarja do 31. oktobra 1912. Sprejme se 6 učencev v starosti od 16 let naprej. Viničarski učenci dobijo brezplačno hrano in stanovanje, v denarju pa po 10 K na mesec. Prošnje, katerim je priložiti izpustnico ljudske šole in krstni list ali domovnico, je vložiti pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu (pošta Kandija na Kranjskem) do 10. januarja l. 1912.

— **Kmetijsko šolo na Grmu** si je ogledal 24. novembra ministerjalni tajnik v pojedelskem ministrstvu pl. Pichler. — Prišel je v spremstvu deželnega glavarja pl. Šukljeja. Zanimal se je zlasti za preosnovno šolo, za uredbo zimske, letne in gospodinske šole kakor tudi za računovodstvo, ki se je v pretečenem letu za šolo in gospodarstvo na novo vpeljalo.

— **Oddaja umetnih gnojil.** Kdor želi to zimo dobiti umetna gnojila pri kmetijski podružnici v Novem mestu, naj se nemu-

doma priglasi s svojim naročilom in naj gnojila tudi zaara. Podružnica bo le toliko umetnega gnoja naročila, kolikor ga naroče posamezni člani. Ona kupuje in oddaja le proti naročilu. Res da ima sedaj skladišča na železnici, toda ona se ne bo zalagala z umetnimi gnojili, ker nima denarja za to in ker to tudi ni namen podružničnega skladišča. Ona naroči le toliko, kolikor naroče njeni člani. Pač pa naročeno in zaarano blago lahko leži nekaj časa v skladišču. Podružnica je dobila poziv, da naj nemudoma sporoči, ali bo še kupila kaj umetnega gnoja ali ne, ker ga pozneje ne bo dobiti. Zato se obrača danes do vseh članov s pozivom, da vsak že sedaj naroči, kdor bi hotel kaj umetnega gnoja to zimo dobiti, ker se na zakasnela naročila ne bo mogla podružnica več ozirati.

— **Oddaja sadnega drevja in trt iz drevesnice in trtnice kmetijske podružnice novomeške.** Vsak član dobi iz drevesnice po 4 sadna drevesa. Čez to število jih zamorejo dobiti po 80 h za drevo. Nečlani plačajo za drevje po 1 K v tem slučaju, če bi udje ne vzeli vsega drevja. Iz trtnice se oddajajo cepljenke in divjaki. Cepljenke so sledečih vrst: španjol, silvanec, veltlinec, laški rizling, beli burgundec, kraljevina, traminec, žametasta črnina in portugalka.

Listnica uredništva: Toplice: Dospelo prepozno.

Somišljeniki — zahtevajte v gostilnah — račun-ske listke „Slovenske Straže!“ Naročajo se v pisarni „Slovenske Straže“ v Ljubljani.

Loterijske številke.

GRADEC,	25. novembra	47	31	19	26	85
TRST,	2. decembra	18	44	67	22	82

Zahvala.

224

Potrži od nepričakovane smrti našega nepozabnega soproga, gospoda

dr. Edvard Volčič,

c. kr. sodnega svetnika

izrekamo vsem prijateljem in znaneem najtoplejšo zahvalo za izkazano sočutje, darovane krasne vence, oziroma šopke ter mnogobrojno spremstvo na poslednji poti pokojnikovi.

Najiskreneje se pa zahvaljujemo prečastiti duhovščini, slavnemu „Sokolu“, pevskemu zboru, slavni ljubljanski „Glasbeni Matici“, slavnemu društvu „Pravnik“ ter vsem p. n. gospodom in damam in vsem mnogobrojnim prijateljem iz Novega mesta in okolice ter tudi onim iz daljnih krajev za udeležbo pri pogrebu.

Posebej se pa še zahvaljujemo cenjenim novomeškim damam, ki so nam priskočile na pomoč v tej žalostni uri. Sploh se najvdaneje zahvaljujemo tem potom vsem onim, ki so nam izrekli ustno ali pismeno sožalje.

V Novem mestu, dne 26. novembra 1911.

Kristina Volčič, prej Kuralt-Železnik in sorodniki.

Dražbeni oklic.

E 903/11   E 915/11
5   6

Dne 21. decembra 1911 dopoldne ob 10., odnosno polu 11. uri bo pri spodaj oznamenjeni sodnji v izbi št. 8 v Novem mestu dražba:

I.) VI. št. 1052 k. o. Gaberje, obstoječega iz: a) hiše, svinjaka, pōda in dvorišča, b) iz travnika, c) vinograda, deloma njive.

II.) VI. št. 703 k. o. Kandija, obstoječe iz hiše (vila), njive s pritliklino vred, ki sestoji iz plošč za štedilnik.

Nepremičnini, ki je prodati na dražbi, je določena vrednost ad I.) 835 K, ad II.) 11.994 K in pritlikline 6 K.

Najmanjši ponudek znaša ad I.) 556 K 66 h, ad II.) 6000 K.

Dražbeni pogoji se razvidijo pri podpisani sodnji v izbi št. 5.

C. kr. okrajno sodišče Rudolfovo, oddelek II.,

dne 13. novembra 1911.

226

V Novem mestu v hiši št. 77 se odda

218-2-2

stanovanje v I. nadstropji

obsegajoče 3 sobe, 1 kuhinjo in jedilno shrambo z drvarnico na dvorišču in prostorom v podstrežji za mesečnih 60 kron. — Kdor želi najeti to stanovanje, ki se lahko takoj odda, naj se oglasi v notarski pisarni.

Naznanilo.

Slavnemu p. n. občinstvu tu v mestu in okolici ujudno naznanjam, da imam v svoji delavnici najboljše delavske moči, vsled česar jamčim za elegantno, lepo in moderno izvršitev cenjenih naročil, kakor tudi zato, da se vsaka v moji delavnici narejena obleka lepo prilega. — V zalogi imam vedno storjene obleke razne vrste po najnižjih cenah ter tudi nepremočljive pelerine domačega izdelka, kakor tudi lepe suknje za ženine po najnižji ceni.

Jakob Mikolič,

227-0-1

krojaški mojster v Rudolfovem.

Razglas.

Z dnem 1. januarja 1912 so se določile uradne ure za stranke od 8. ure dopoldne do 2. ure popoldne.

Okrajna bolnišna blagajna v Rudolfovem,
dne 1. decembra 1911.

228-2-1

Načelnik: M. Petrič.

Poziv!

Kakor vsako leto, tako se obrača podpisano mestno županstvo tudi letos do blagih src novomeškega prebivalstva s prošnjo, da se blagovolijo odzvati z malimi darovi v korist oziroma podporo tukajšnjim ubogim.

Pri tej neznosni draginji, katero občuti vsakdo, tem bolj pa mestni ubogi, ki si vsled starosti in onemoglosti ne morejo ničesar prislužiti, ter so odvisni edino-le od milodarov, bode vsako tako darilo vsaj delna uteha teh delanezmožnih starčkov in ženic.

Novoletne odveznice dobivajo se po 1 K pri mestni blagajni.

Podpisano županstvo z gotovostjo pričakuje, da se bodo blaga srca odzvala temu pozivu oziroma prošnji, za kar se v imenu ubogih že v naprej zahvaljuje.

Mestno županstvo v Novem mestu,
dne 7. decembra 1911.

29

Rosmann l. r., župan.

Razglas.

Podpisano mestno županstvo naznanja, da bode oddajalo potom javne dražbe: 1.) Prevoz gramoza in peska, mestne vožnje. 2.) Odgonsko hrano. 3.) Odgonsko priprego. 4.) Dimnikarska dela.

Tozadevni pogoji so interesentom ob uradnih urah na vpogled. Dražba se vrši v nedeljo, dne 17. dec. ob 10. uri v mestni pisarni.

Mestno županstvo Novo mesto,
dne 7. decembra 1911.

30

K. Rosmann l. r. župan.

Šmartinski mlin

s tremi tečaji in stopami, se da z novim letom z jako ugodnimi pogoji v najem. — Oženjeni mlinar ima prednost; ima veliko stanovanje in hleve za prašičorejo na razpolago. : : : : :
Obrniti se je pismeno na:

Franceta Knaflič,

225-3-1

tovarna, Šmartno pri Litiji.

Proda se krasen, pravokotni 1000 m² veliki
stavbeni prostor

z že obstoječo pritlično hišo, dveh sob in kuhinje, ob cesti vis-à-vis vile g. Ropasa v Kandiji pri Novem mestu. — Več se izve pri u pravi tega lista.

215-0-2

Hiša

220-4-2

se takoj odda v najem.

V hiši se je nahajala tudi več let trgovina z mešanim blagom ter leži ob cesti nove zgradbe Belokranjske železnice. Več se izve pri Juriju Koširju na Brodu pošta Kandija (Dolenjsko.)

Bukova drva

223-3-1

iz Hmelniških gozdov od Kopriveca in drug, se dobivajo pri Ivanu Košaku v Novem mestu.

Lovske
puške :

vseh sestav, priznano delo prve vrste, z najboljšim strelnim učinkom, priporoča

Prva borovska orožnotovarniška družba

Peter Wernig

142-10-10

družba z omejeno zavezo v Borovljah, Koroško.

Ceniki brezplačno in poštnine prosto.

SINGER
„66“

najnovejši in najboljši šivalni stroji 20. stoletja!
Dobe se le v naših prodajalnah ali od njih agentov.

SINGER Ko.,

181-7-6

delniška družba šivalnih strojev

Novomesto, Glavni trg št. 45.

Parna opekarna
v Zalogu - Breitenau

naznanja, da je obče priljubljena, sedaj žgana

zarezana

in stavbena opeka

v veliki množini na razpolago in se zamore takoj dobiti. Cena najnižja, kakovost izborna. Naročuje se lahko po dopisnici.

148-0-10

Popolnoma varno naložen denar Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

  $4\frac{3}{4}\%$ 26-0-19

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.

Za hranilne vloge kakor za vse posojilnične obveznosti — jamči poleg rezervnega zaklada in deležev čez 2200 zadrugnikov z vsem svojim premoženjem. Iz tega se razvidi, da malokateri denarni zavod nudi tolike varnosti kakor kandijanska hranilnica.

Milijoni **Kašalj** hripavost, katar, zasliženje, dušljivi in oslovski kašelj
zdravijo **s Kaiserjevimi prsnimi karamelami „s tremi smrekami“.**
6050 notarsko poverjenih izpričeval od zdravnikov in privatnih oseb dokazuje gotov uspeh. — — —
Bonbončki jako dobro prijajo in so ugodnega okusa.
Paket 20 in 40 vinarjev, ovojček 60 vinarjev, se dobiva pri lekarnarjih: 196-20-4
Karl Andrijanič in J. Bergmann v Rudolfovem.

Ivan Kuntara, : tapetnik in dekoratnik :
v Šmihelu pri Rudolfovem
se priporoča slavnemu občinstvu in gg. graščakom okolice v izvršitev vsakovrstnega v stroko spadajočega dela in sobnega tapetovanja. — Za naročilo zadostuje dopisnica. — Ravnotam se prodaja nagrobna svetilnica. 15-23-22

Več krojačev kakor tudi **dva učenca**
se sprejmejo takoj. Dvor pri Žužemberku. Oglasiti se je pri Jožef Saveli-ju, trgovcu. 222-2-2

STENSKI KOLEDAR za leto 1912

je izšel v lepi izpeljavi v tiskarni **J. Krajec nasl. v Novem mestu.**
: : **Cena 40 vinarjev, s poštnino 10 vinarjev več.** : :
: : **Za Ljubljano in okolico ima zalogo „Prodajalna** : :
: : **Katol. tiskovnega društva (Ničman) v Ljubljani“.** : :

Mirnški premog

100 kil po 2.— K, na dom postavljen 2·20 K, ima vedno v zalogi Vera Tonjec, Rudolfovo, kolodvor. — Sprejema naročila tudi za cele vagone. 210-3-3

Mrtvaške tapecirane krste (truge)

po 6 kron — pri Jern. Sitarju v Šmihelu. 197-24-4

Zopeko zidana hiša

216-3-2

v dva konca, z vrtnom, zelnikom in vodnjakom, se prodaja v Podgori, fara Prečina pri Rudolfovem. Več se izve pri Ivani Terlep v Podgori.

Drva s trdega lesa
na drobno sekana v butaricah, priporoča : **oskrbništvo Ruprčvrh.** :

Cena na dom postavljenih drv pri odvzetju celega voza po 32 h butarica. Posamezne butarice se dobe za isto ceno v graščinskem skladišču na kolodvoru v Rudolfovem. 189-0-6

Zaloga
sukna, platna,
modnega in
manufakturnega
blaga.

Franc Souvan sin, — Ljubljana

Mestni trg št. 22 in 23.

Manufakturna veletrgovina. Narodno podjetje.

5-12-12

Največja zaloga
preprog.

Popolne opreme
za neveste.